

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 74/2025-95

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKČIA], zastúpeného URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Červeňova 15, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Pezinok sp. zn. 50Tp/63/2024 z 11. októbra 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Pezinok sp. zn. 50Tp/63/2024 z 11. októbra 2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo podľa čl. 5 ods. 1 písm. e) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Pezinok sp. zn. 50Tp/63/2024 z 11. októbra 2024 **zrušuje**.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **5 000 eur**, ktoré **je povinný** Okresný súd Pezinok zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Pezinok **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **1 331,33 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevychováje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. októbra 2024 (doplnenou podaniami doručenými ústavnému súdu 23. a 31. októbra 2024) domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv zaručených čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 2 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práv zaručených čl. 5 ods. 1 písm. e) a čl. 6 ods. 1

a ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a tiež čl. 47 a čl. 48 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) uznesením okresného súdu sp. zn. 50 Tp/63/2024 z 11. októbra 2024 (ďalej len „namietané uznesenie“). Žiada toto uznesenie zrušiť a vrátiť vec sťažovateľa okresnému súdu na ďalšie konanie, priznať primerané finančné zadosťučinenie 5000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a tiež z obsahu spisového materiálu okresného súdu vyplýva, že trestným rozkazom Okresného súdu Malacky sp. zn. 3T/46/2023 z 8. novembra 2023 (ďalej len „trestný rozkaz“) bol sťažovateľ uznaný vinným zo spáchania prečinov výtržníctva a ublíženia na zdraví, keď verbálne aj fyzicky bez predchádzajúceho vzájomného konfliktu napadol v dvoch prípadoch poškodené ženy, kde jednej z nich spôsobil aj kvalifikovanú ujmu na zdraví. Trestným rozkazom bol sťažovateľovi uložený trest odňatia slobody v trvaní ôsmich mesiacov, ktorého výkon bol podmiennečne odložený a bolo mu tiež uložené ochranné psychiatrické a sexuologické liečenie ústavnou formou, ktoré vykonával v Psychiatrickej nemocnici Philippa Pinela Pezinok (ďalej len „psychiatrická nemocnica“). Psychiatrická nemocnica 21. augusta 2024 okresnému súdu predložila návrh na zmenu ústavnej ochrannej psychiatrickej a sexuologickej liečby sťažovateľa na liečbu v detenčnom ústave (ďalej len „meritórny návrh na detenciu“) s odkazom na § 81 ods. 4 Trestného zákona s odôvodnením, že nie je možné dosiahnuť dostatočný efekt liečby a splniť účel nariadenej ochrannej liečby, nie je možné medicínsky znížiť pretrvávajúce riziko protispoločenského nebezpečného konania, nie je prítomná perspektíva prechodu do chráneného prostredia (napr. formou pobytu v zariadení sociálnej starostlivosti) a pretrvávajú poruchy správania aj počas kontinuálnej terapie na psychiatrickom oddelení. Toto konanie o návrhu na detenciu je pred okresným súdom vedené pod sp. zn. 39Nt/46/2024 a okresnému súdu bola obhajcom sťažovateľa doručená v tomto konaní plná moc na zastupovanie sťažovateľa.

3. Psychiatrická nemocnica následne 11. októbra 2024 doručila okresnému súdu návrh na vydanie predbežného príkazu na umiestnenie sťažovateľa do detenčného ústavu podľa § 462 ods. 4 Trestného poriadku, v ktorom argumentovala, že *„u sťažovateľa prichádza k poruchám správania, bola atakovaná zdravotná sestra, a to opakovane. U pacienta nie je možné splniť účel nariadenej liečby, dominuje anetická rigidná porucha, egocentrická osobnosť, bez vyvinutých vyšších citov, je manipulatívny.“* Podanému návrhu vyhovel sudca pre prípravné konanie okresného súdu a namietaným uznesením rozhodol o vydaní predbežného príkazu na umiestnenie sťažovateľa do detenčného ústavu, ktorý odôvodnil konštatovaním, že *„po vykonanom výsluchu obvineného, oboznámení sa s návrhom zdravotníckeho zariadenia ako aj so spisovým materiálom dospel súd k záveru, že skutočnosti uvádzané v návrhu zdravotníckeho zariadenia naplňajú dôvody na rozhodnutie o vydaní predbežného príkazu na umiestnenie obvineného do detenčného ústavu“*.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti v prvom bode, citujúc v úvode judikatúru ústavného súdu, formuluje námietku porušenia svojho práva na zákonného sudcu. Odkazujúc na dotknuté ustanovenia § 231 písm. o), § 85 ods. 7, § 215 ods. 8 a § 236 ods. 1 Trestného poriadku, argumentuje, že v jeho prípade rozhodoval o návrhu na vydanie predbežného príkazu na umiestnenie sudca pre prípravné konanie, čo nebol postup súladný s § 462 ods. 4 Trestného

poriadku jasne zverujúcim rozhodovanie v procesnej situácii sťažovateľa samosudcovi konajúcemu vo veci meritórneho návrhu na detenciu v konaní vedenom pod sp. zn. 39Nt/46/2024.

5. V ďalšom bode sťažovateľ argumentuje porušením svojho práva na obhajobu, keď jeho obhajca, ktorý v konaní o meritórnom návrhu na detenciu vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 39Nt/46/2024 predložil plnú moc udelenú mu sťažovateľom pre toto konanie, nebol pred vydaním namietaného uznesenia upovedomený o vykonaní výsluchu sťažovateľa a tento bol realizovaný bez účasti jeho obhajcu. Na tomto mieste sťažovateľ akcentuje skutočnosť, že vykonával ústavné ochranné liečenie odôvodnené duševnou poruchou, čo signalizovalo skutočnosť, že nie je schopný sa náležite sám obhajovať.

6. V neposlednom rade sťažovateľ vytyka namietanému uzneseniu okresného súdu, že jeho odôvodnenie neobsahuje popis relevantných skutočností, a to na základe akých skutočností sudca pre prípravné konanie rozhodol o návrhu psychiatrickej nemocnice, prečo tento návrh považoval za dôvodný, akým spôsobom mal sťažovateľ ohrozovať život a zdravie iných osôb a tiež aké skutočnosti vyplynuli z výsluchu sťažovateľa. Podrobne citujúc judikatúru ústavného súdu venovanú popisu testu proporcionality vykonávaného v prípadoch preskúmania ospravedlniteľnosti najzávažnejších zásahov do základných práv a slobôd jednotlivca, dôvodí, že v jeho prípade splnenie jednotlivých kritérií legitimacy, legality, nevyhnutnosti a proporcionality v užšom zmysle nebolo nijako preskúmané, a to predovšetkým z hľadiska tej zásadnej okolnosti, že umiestnenie osoby v detenčnom ústave predstavuje jeden z najinvasívnejších prostriedkov zasahujúcich do práv odsúdenej osoby. V tomto kontexte odôvodňuje, že sa okresný súd pri posúdení dôvodnosti návrhu psychiatrickej nemocnice a opodstatnenosti dotknutého zásahu do práv sťažovateľa úplne opomenul vysporiadať s dosiaľ vykonaným znaleckým dokazovaním obsiahnutým v znaleckých posudkoch tvoriacich prílohu ústavnej sťažnosti. V podrobnostiach na tomto mieste dôvodí, že z obsahu znaleckého dokazovania jasne vyplýva, že trpí poruchou autistického spektra (Aspergerov syndróm) a obsedantno-kompulzívnou poruchou, a tieto fakty sú aj pre bežného laika dostatočne výpovednými informáciami o tom, že v sťažovateľovom prípade nejde o závažné duševné poruchy indikujúce takú spoločenskú nebezpečnosť pobytu jednotlivca na slobode, ktorá by si vyžadovala izoláciu a liečbu najkrajnejšou možnosťou, teda detenčnou izoláciou. Na podporu svojich tvrdení podrobne interpretuje k ústavnej sťažnosti priložený znalecký posudok kvalifikovaného odborníka z odvetvia psychiatrie a sexuológie obstaraný obhajobou, ktorý obsahuje formulované znalecké závery vedúce k vyvráteniu opodstatnenosti detencie sťažovateľa.

7. V popísanom postupe okresného súdu sťažovateľ vidí porušenie všetkých svojich označených práv.

III.

Vyjadrenia okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 74/2025-39 z 12. februára 2025 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu. V súvislosti s vecným prerokovaním ústavnej sťažnosti vyzval 19. februára 2025 predsedu okresného súdu na vyjadrenie sa k vecnej stránke ústavnej sťažnosti. Na výzvu ústavného súdu reagoval podpredseda okresného súdu podaním

sp. zn. Spr. 37/25 zo 7. marca 2025, v ktorom odkázal na vyjadrenie zákonného sudcu a vo vzťahu k námietke sťažovateľa o porušení jeho práva na zákonného sudcu uviedol, že v zmysle platného rozvrhu práce okresného súdu sa návrh na vydanie predbežného príkazu na umiestnenie sťažovateľa do detenčného ústavu zapisuje do oddelenia „Tp“ a o takomto návrhu z uvedeného dôvodu rozhoduje sudca pre prípravné konanie, ktorý v čase doručenia návrhu vykonáva služobnú pohotovosť, a to najmä s prihliadnutím na tú skutočnosť, že o takomto návrhu je potrebné rozhodnúť v zákonnej 48-hodinovej lehote. Z tohto dôvodu nebol predmetný návrh predložený k spisovému materiálu vedenému na okresnom súde pod sp. zn. 39Nt/46/2024 (meritórny návrh na detenciu, pozn.). K formulovanej výhrade sťažovateľa o porušení jeho práva na obhajobu prostredníctvom obhajcu zastupujúceho sťažovateľa v konaní o meritórnom návrhu na detenciu dôvodil, že rozhodovanie o vydaní príkazu na predbežné umiestnenie do detenčného ústavu je samostatným konaním, ktoré nijako nesúvisí s konaním o meritórnom návrhu na detenciu pred okresným súdom vedeným pod sp. zn. 39Nt/46/2024, ide o dočasné opatrenie, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej a jeho úlohou je zabrániť ohrozeniu života alebo zdravia iných osôb. Napokon k námietkam sťažovateľa o nedostatočnom odôvodnení namietaného uznesenia argumentoval podpredseda okresného súdu, že sa pri rozhodovaní o vydaní predbežného príkazu na umiestnenie do detenčného ústavu nevykonáva žiadne dokazovanie výsluchom účastníkov konania, keď zákon stanovuje iba povinnosť vypočúť odsúdeného, ak to jeho zdravotný stav dovoľuje, preto sa v rozhodnutí možno odvolať len na obsah skutočností uvedených v samotnom návrhu na vydanie predbežného príkazu, keď akékoľvek odôvodnenie spočívajúce v konštatovaní akýchkoľvek tvrdení bez vykonaného dokazovania by v budúcnosti mohlo viesť k nejakej forme prejudikovania následného rozhodnutia vo veci samej.

III.2. Replika sťažovateľa:

9. Sťažovateľ sa k stanovisku okresného súdu vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 12. marca 2025. V prvom bode predkladá protiargumentáciu k stanovisku okresného súdu v otázke zákonného sudcu. Cituje obsah § 462 ods. 4 Trestného poriadku a, poukazujúc na jeho poslednú vetu, podľa ktorej *„O vydaní predbežného príkazu rozhodne predseda senátu do 48 hodín od doručenia návrhu súdu.“*, dôvodí, že v zmysle citovaného zákonného ustanovenia vydáva predbežný príkaz predseda senátu konajúceho o meritórnom návrhu na detenciu, a nie sudca pre prípravné konania. Podľa sťažovateľa preto, pokiaľ rozvrh práce okresného súdu zveruje v danom prípade rozhodovanie sudcovi pre prípravné konanie, je takýto postup nezákonný a je porušením ústavného práva na zákonného sudcu. V ďalšom bode spochybňuje tvrdenie okresného súdu, podľa ktorého rozhodovanie o predbežnom príkaze je samostatným konaním, ktoré nemá nič spoločné s konaním o meritórnom návrhu na detenciu, poukazuje pritom opäť na citované zákonné ustanovenie, podľa ktorého má byť rozhodovanie o predbežnom príkaze zverené práve predsedovi senátu, a nie sudcovi pre prípravné konanie. Ďalej opätovne zdôrazňuje potrebu náležitého odôvodnenia predbežného príkazu na umiestnenie odsúdeného do detencie, a túto požiadavku podľa neho namietané uznesenie nespĺňa. Podľa názoru sťažovateľa práve požiadavke náležitého odôvodnenia predbežného príkazu konvenuje dotknuté ustanovenie Trestného poriadku zverujúce rozhodovanie o ňom predsedovi senátu rozhodujúcemu vo veci meritórneho návrhu, ktorý na rozdiel od sudcu pre prípravné konanie disponuje znalosťou spisového materiálu obsahujúceho všetky potrebné skutočnosti vrátane znaleckých posudkov. Sťažovateľ opätovne dôvodí, že

namietané uznesenie nedáva žiadne odpovede na relevantné otázky, a to prečo okresný súd vyhodnotil návrh psychiatrickej nemocnice na vydanie predbežného príkazu ako dôvodný, akým spôsobom mal sťažovateľ ohrozovať život a zdravie iných osôb a aké skutočnosti vyplynuli zo sťažovateľovho výsluchu. Konkretizujúc aj judikatúru ESLP, dôvodí, že pre pozbavenie osobnej slobody s odkazom na čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru sa vyžaduje splnenie troch podmienok (existencia duševnej poruchy podložená objektívnym lekársym posudkom, kvalifikovanosť duševnej poruchy odôvodňujúca nútené zadržanie a tiež pretrvávanie duševnej poruchy). Podľa jeho názoru sa okresný súd podmienkami obmedzenia osobnej slobody sťažovateľa nijako nezaoberal a sťažovateľ tak namietané uznesenie považuje za svojvoľné, arbitrárne a protiústavné.

10. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstatou argumentácie ústavnej sťažnosti sťažovateľa je uplatnená námietka porušenia jeho označených práv, ku ktorému malo dôjsť pri rozhodovaní o predbežnom umiestnení sťažovateľa do detenčného zariadenia, keď sťažovateľ pôvodne vykonával v trestnom konaní uložené ústavné ochranné liečenie. Námietky sťažovateľa sa týkajú dodržania požiadavky zákonného sudcu, garancií práva na obhajobu a tiež otázky dostatočnosti odôvodnenia namietaného uznesenia, ktorým okresný súd rozhodol o jeho predbežnom umiestnení v detenčnom zariadení.

12. Ústavný súd hneď v úvode upozorňuje na to, že detencia upravená v Trestnom zákone ako druh ochranného opatrenia predstavuje svojou povahou najtvrdšie zo zakotvených opatrení, veľmi citelne zasahujúce do základných práv a slobôd jednotlivca, preto by malo byť toto opatrenie ukladané v tých najkrajnejších prípadoch, keď miernejšie opatrenia na ochranu spoločnosti zlyhali alebo sú zjavne neúčinné. Uplatnenie detencie ako prostriedku *ultima ratio* musí byť preto podmienené predchádzajúcim, veľmi prísnyim preverením splnenia zákonných podmienok za súčasného rešpektovania záruk vzťahujúcich sa na osobnú slobodu jednotlivca, ktoré sú garantované tak príslušnými ustanoveniami ústavy, ako aj dohovoru.

13. Úlohou ústavného súdu bolo preto posúdiť, či konajúci súd relevantné požiadavky splnil, pričom smerodajnými boli pre ústavný súd východiská vyplývajúce z rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ktorého judikatúru ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti štandardne zohľadňuje.

IV.1. Východiskové princípy:

14. Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru má každý právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane na základe postupu stanového zákonom: ... e) zákonné pozbavenie slobody osôb, aby sa zabránilo šíreniu nákazlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov.

15. Európsky súd pre ľudské práva v rámci svojej rozhodovacej praxe opakovane judikuje, že písm. a) až f) čl. 5 ods. 1 dohovoru obsahujú taxatívny výpočet prípustných dôvodov, na základe ktorých možno obmedziť osobnú slobodu jednotlivca, pričom žiadne obmedzenie osobnej slobody nie je v súlade s dohovorom, pokiaľ nespadá pod niektorý z tu uvedených dôvodov (pozri rozsudok ESĽP vo veci Del Rio Prada proti Španielsku, č. 42750/09 z 21. 10. 2013, bod 123). Podľa uvedenej judikatúry len úzka interpretácia týchto taxatívne vymedzených dôvodov pre obmedzenie osobnej slobody je v súlade s účelom čl. 5 dohovoru, ktorý obsahuje garanciu, že nikto nebude svojvoľne zbavený osobnej slobody (pozri rozsudky ESĽP vo veciach Winterwerp proti Holandsku, č. 6301/73 z 24. 10. 1979, bod 37 a Shimovolos proti Rusku, č. 30194/09 z 21. 6. 2011, bod 51).

16. Európsky súd pre ľudské práva ďalej upozorňuje, že pojem „osoba duševne chorá“ podľa čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru nie je presne definovaný, pretože jeho význam sa neustále vyvíja v závislosti od pokrokov dosahovaných v oblastiach psychiatrického výskumu (pozri rozsudky ESĽP vo veci Winterwerp proti Holandsku, bod 37, a vo veci Rakevich proti Rusku, č. 58973 z 28. 10. 2003, bod 26). Osoba nemôže byť zbavená osobnej slobody na základe duševnej poruchy, pokiaľ nie sú naplnené nasledujúce tri základné podmienky: 1. musí byť preukázané, že osoba trpí duševnou poruchou, ktorá bola určená kompetentnou autoritou na základe objektívneho znaleckého posudku; 2. duševná porucha musí vykazovať druh či stupeň opodstatňujúci obligatórne zbavenie osobnej slobody a 3. platnosť pokračovania pozbavenia osobnej slobody závisí od trvania poruchy (pozri už spomínaný rozsudok ESĽP vo veci Winterwerp proti Holandsku, bod 39, a tiež rozsudok vo veci Stanev proti Bulharsku, č. 36760/06 zo 17. 1. 2012, bod 145). Platí pritom, že duševná porucha vykazujúca taký stupeň, ktorý opodstatňuje obligatórne pozbavenie osobnej slobody, môže byť konštatovaná v prípadoch, keď je pozbavenie osobnej slobody nevyhnutné z dôvodu terapie, podávania liekov alebo ďalšej klinickej liečby k vyliečeniu či zmierneniu stavu, ale tiež v prípadoch, keď osoba potrebuje kontrolu a dohľad, aby sa zamedzilo, že napríklad ublíži sebe alebo niekomu inému (pozri napr. rozsudok ESĽP vo veciach Witold Litwa proti Poľsku, č. 26629/95 zo 4. 4. 2000, bod 60 a Hutchison Reid proti Spojenému kráľovstvu, č. 50272/99 z 20. 2. 2003, bod 52). Je súčasne nevyhnutné, aby bol lekársky posudok identifikujúci kvalifikovanú duševnú poruchu dostatočne aktuálny tak, aby umožnil príslušným orgánom preskúmať zdravotný stav dotknutej osoby v okamžiku, v ktorom je preskúmaná zákonnosť držania tejto osoby (pozri napr. rozsudky ESĽP vo veciach Herz proti Nemecku, č. 44672/98 z 12. 6. 2003, bod 50 a H.W. proti Nemecku, č. 17167/11 z 19. 9. 2013, bod 114).

17. Rozhodovacia prax ESĽP požaduje, aby akékoľvek pozbavenie osobnej slobody okrem naplnenia jedného z prípadov stanovených v písm. a) až e) čl. 5 ods. 1 dohovoru bolo zároveň aj „zákonné“. V otázke zákonnosti obmedzenia osobnej slobody vrátane otázky dodržania „postupu predpísaného zákonom“ dohovor v zásade odkazuje na národné právo a stanovuje povinnosť prispôbiť jeho hmotné i procesné pravidlá, kde nerešpektovanie vnútroštátneho práva v konkrétnom prípade vedie k porušeniu dohovoru (pozri napr. rozsudky ESĽP vo veciach Erkalo proti Holandsku, č. 23807/94 z 2. 9. 1998, bod 52; Baranowski proti Poľsku, č. 28358/95 z 28. 3. 2000, bod 50 a Saadi proti Spojenému kráľovstvu, č. 13229/03 z 29. 1. 2008, bod 67).

18. Zároveň však ESĽP zdôrazňuje, že zákonnosť nestačí, pretože pozbavenie slobody môže byť zákonné podľa vnútroštátnej legislatívy, ale zároveň svojvoľné, a tým pádom v rozpore s požiadavkami dohovoru. Aj keď všeobecne nedefinoval, aký postup štátnych orgánov by mohol byť považovaný na účely čl. 5 ods. 1 dohovoru za svojvoľu, v jednotlivých prípadoch vyvodil určité

klúčové princípy. Medzi ne patrí i princíp primeranosti, pri ktorom je v rôznych kontextoch zdôraznené, že pozbavenie osobnej slobody je takým závažným opatrením, že môže byť ospravedlnené len vtedy, pokiaľ iné, menej prísnejšie opatrenia boli zvážené a bola zistená ich nedostatočnosť k ochrane osobného alebo verejného záujmu vyžadujúceho to-ktoré obmedzenie. Musí byť preukázané, že pozbavenie osobnej slobody dotyčného bolo vzhľadom na konkrétne okolnosti nevyhnutné (pozri rozsudky ESLP vo veci Sabeva proti Bulharsku, č. 44290/07 z 10. 6. 2010, bod 56, a C.B. proti Rumunsku, č. 21207/03 z 20. 4. 2010, bod 48).

19. Relevantný faktor pri posudzovaní, či pozbavenie osobnej slobody u dotknutej osoby by malo byť považované za svojvoľné, je tiež odôvodnenie rozhodnutia o pozbavení osobnej slobody (pozri rozsudok ESLP vo veci Mooren proti Nemecku, č. 11364/03 z 9. 7. 2009, bod 75). Mimoriadne lakonické dôvody, ktoré prezentuje súd ako oporu pre pozbavenie osobnej slobody vo svojom rozhodnutí, môžu byť vnímané ako svojvôľa, teda porušenie princípu ochrany pred svojvôľou zakotveného v čl. 5 ods. 1 dohovoru (pozri rozsudku ESLP vo veciach Khudoyorov proti Rusku, č. 6847/02 z 8. 11. 2005, bod 131 a bod 157, tiež Miminoshvili proti Rusku, č. 20197/03 z 28. 6. 2011, bod 69).

20. V zmysle ustálenej judikatúry ESLP, na ktorú ústavný súd, ako už bolo uvedené, pri svojom rozhodovaní reflektuje, je teda obmedzenie osobnej slobody jednotlivca s odkazom na dôvod podľa čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru akceptovateľné iba v prípade súčasného splnenia troch základných podmienok, ktorými sú existencia kvalifikovanej duševnej poruchy (duševná porucha takého druhu a stupňa, ktoré si vyžadujú nútené držanie) objektivizovanej na základe aktuálneho lekárskeho posudku, nemožnosť zabezpečiť účel sledovaný takýmto obmedzením, teda ochranu osobného alebo verejného záujmu iným, menej prísnejším opatrením a tiež nevyhnutnosť prijatia takéhoto obmedzenia s prihliadnutím na okolnosti vzťahujúce sa na dotknutú osobu (pozri napr. rozsudok ESLP vo veci C.B. proti Rumunsku).

IV.2. Aplikácia princíпов na posudzovanú vec sťažovateľa:

a) dôvod pre pozbavenie osobnej slobody

21. Sťažovateľ z titulu Trestným rozkazom uloženého ochranného opatrenia (popri uloženom treste odňatia slobody, ktorého výkon však bol podmienene odložený) pôvodne vykonával ochranné psychiatrické a sexuologické liečenie ústavnou formou. Jeho osobná sloboda tak bola *de facto* obmedzená na základe uloženého ochranného opatrenia – ústavného ochranného liečenia. Transformáciu ústavného ochranného liečenia na detenciu navrhla psychiatrická nemocnica, teda zariadenie ústavnej zdravotnej starostlivosti. Psychiatrická nemocnica svoj meritórny návrh na detenciu odôvodnila tvrdením o nemožnosti dosiahnuť u sťažovateľa dostatočný efekt liečby a splniť účel nariadenej ochrannej liečby, o nemožnosti medicínsky znížiť pretrvávajúce riziko spoločensky nebezpečného konania sťažovateľa a s odôvodnením o neprítomnosti perspektívy jeho prechodu do chráneného prostredia a o pretrvávajúcej poruche jeho správania aj počas kontinuálnej terapie. Takto zariadením ústavnej zdravotnej starostlivosti prezentované dôvody na umiestnenie sťažovateľa do detencie sú rámcovo priliehavé predovšetkým k obsahu § 81 ods. 4 Trestného zákona, na ktoré aj psychiatrická nemocnica v návrhu sama poukazuje. Podľa citovaného ustanovenia Trestného zákona môže všeobecný súd na základe odborného lekárskeho posudku rozhodnúť o umiestnení páchatel'a do detenčného ústavu aj vtedy, ak ide o páchatel'a trestného činu

spáchaného zo sexuálneho motívu, ktorý vykonáva ochranné liečenie v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti, ak ochranné liečenie nedosiahlo svoj účel a v budúcnosti hrozí opakovanie spáchaného činu alebo obdobného činu; súd rozhodne na návrh zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti. Okrem citovaného § 81 ods. 4 Trestného poriadku teoreticky do úvahy prichádza rámcovanie meritórneho návrhu psychiatrickej nemocnice na detenčné umiestnenie sťažovateľa aj podľa § 81 ods. 3 Trestného zákona. Podľa tohto ustanovenia môže súd na základe odborného lekárskeho posudku rozhodnúť o umiestnení páchateľa do detenčného ústavu aj vtedy, ak páchateľ, ktorého pobyt na slobode je nebezpečný z dôvodu duševnej poruchy, ktorá nie je len prechodná, vykonáva ochranné liečenie v zdravotníckom zariadení a svojím správaním ohrozuje život a zdravie iných osôb.

22. Pozbavenie osobnej slobody na základe § 81 ods. 3 a § 81 ods. 4 Trestného zákona (tzv. detencia) v princípe spadá do rámca čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru, ktorý umožňuje obmedzenie osobnej slobody u osôb „duševne chorých“. Úlohou ústavného súdu tak bolo posúdiť, či bola nariadená predbežná detencia sťažovateľa odôvodnená v súlade s obsahom čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru.

b) pozbavenie osobnej slobody „duševne chorej osoby“

23. Pozbavenie osobnej slobody sťažovateľa v zmysle dotknutého čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru si vyžadovalo, aby v dobe prijatia predbežného rozhodnutia o detenčnom umiestnení sťažovateľa bolo spoľahlivo určené, že je sťažovateľ „duševne chorou“ osobou v zmysle obsahu dotknutého článku dohovoru, teda že existuje u neho kvalifikovaná duševná porucha, ktorá bola konštatovaná príslušnými autoritami na základe objektívneho lekárskeho posudku.

24. V sťažovateľovom prípade išlo o transformáciu obmedzenia osobnej slobody, a to o prechod z režimu ústavného ochranného liečenia (založeného Trestným rozkazom) do režimu detencie, ktorá predstavuje v rámci skupiny ochranných opatrení opatrenie najprísnejšie, teda prostriedok *ultima ratio*. Existencia kvalifikovanej duševnej poruchy ako základný podklad na obmedzenie osobnej slobody sťažovateľa ochranným ústavným liečením bola ustálená už v rámci vedeného trestného konania, v ktorom bolo sťažovateľovi Trestným rozkazom podľa § 73 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku uložené ochranné psychiatrické a sexuologické liečenie ústavnou formou, a to na základe vypracovaných znaleckých posudkov, ktorých odborné stanoviská všeobecný súd vyhodnotil ako relevantný podklad na prijatie záveru o existencii kvalifikovanej duševnej poruchy, v súvislosti s ktorou sa sťažovateľ trestnej činnosti dopustil a ktorá činila jeho ďalší pobyt na slobode nebezpečným. Keďže v posudzovanom prípade išlo o predbežné rozhodnutie o detenčnom umiestnení sťažovateľa, ktoré malo dočasne riešiť naliehavú situáciu ešte pred prijatím konečného rozhodnutia o meritórnom návrhu na detenciu (v rámci ktorého mal byť obstaraný aktuálny, teda nový odborný lekársky posudok), mohol okresný súd vychádzať iba zo znaleckého dokazovania, ktoré bolo vykonané ešte v rámci vedeného trestného konania a z ktorého vychádzal Trestný rozkaz, resp. jeho výrok, ktorým bolo sťažovateľovi uložené ústavné ochranné psychiatrické a sexuologické liečenie.

25. Na tomto mieste ústavný súd uvádza, že jeho pozornosti neušlo, že jednotlivé znalecké posudky, ktoré boli podkladom na Trestným rozkazom uložené ústavné ochranné psychiatrické a sexuologické liečenie, nie sú – pokiaľ ide o špecifikáciu duševnej poruchy sťažovateľa –

vzájomne súladné a závery pribratých znalcov si vzájomne odporujú. Znalecké posudky boli jednotlivými znalcami podané v chronologickej postupnosti.

26. V poradí prvý znalec z odboru zdravotníctva a farmácia, odvetvia psychiatrie v znaleckom posudku z 21. júla 2023 u sťažovateľa konštatoval zachovanie rozpoznávacích a ovládacích schopností v čase spáchania skutku, pričom zároveň diagnostikoval u sťažovateľa prítomnosť duševnej poruchy, a to Aspergerov syndróm a obsedantno-kompulzívnu poruchu. U sťažovateľa navrhol nariadenie ústavnej ochrannnej psychiatrickej liečby. Vzhľadom na povahu spáchaných skutkov a ich priebeh znalec uvažoval, či nebolo konanie sťažovateľa sexuálne motivované, nepotvrdil však u sťažovateľa poruchu sexuálnej preferencie (tzv. sexuálnu deviáciu). Znalec vysvetlil, že u sexuálnej deviácie v podobe sexuálneho sadizmu sa práve v začiatkoch táto porucha u útočníkov prejavuje útočnou agresiou bez znásilnenia obete. Na účel potvrdenia alebo vyvrátenia prítomnosti sexuálnej deviácie znalec navrhol pokračovať v znaleckom vyšetrení sťažovateľa psychodiagnostickým sexuologickým vyšetrením znalcom z odboru psychológie sexuality a PPG vyšetrenie (vyšetrenie prístrojom phalopletyzmografom, tzv. PPG-falograf na zistenie sexuálnej orientácie posudzovaného, ako aj prípadnej sexuálnej deviantnej odchýlky). V prípade potvrdenia prítomnosti poruchy sexuálnej deviácie v podobe sexuálneho sadizmu navrhol rozšíriť návrh ochrannnej psychiatrickej liečby o liečbu sexuologickú.

27. V poradí druhý znalec z odboru psychológie, odvetvia klinickej psychológie dospelých a psychológie sexuality v znaleckom posudku z 22. septembra 2023 v kontexte podozrení prvého znalca na prítomnosť sexuálnej deviácie u sťažovateľa vysvetlil, že útok na osobu opačného pohlavia nemusí byť sexuálne motivovaný, a teda nejde vždy o sexuálne motivované správanie. U sťažovateľa konštatoval stav psychosexuality charakterizovaný zachovaním heterosexuálnej orientácie na dospelé objekty, takisto uviedol, že u sťažovateľa neboli PPG vyšetrením v záujmovom spektre relevantnom pre vyvolanie vzrušenia a následného sexuálneho uspokojenia zistené deviantné objekty. Znalec vysvetlil, že v sťažovateľovom prípade je v kontexte poznatkov o jeho osobnosti (osobnosť nezrelá, s nízkou kapacitou pre zvládanie záťaže, nízkou kvalitou interpersonálnych zručností s dopadom na sociosexuálnu adaptáciu) psychologicky zrozumiteľným vysvetlenie, že agresia sťažovateľa voči poškodeným ženám bola motivovaná snahou o vybitie napätia voči frustrujúcemu objektu (odmietavý postoj žien sťažovateľa dlhodobo frustroval), išlo teda o zlyhanie v kontrole správania. Preto úvaha o sexuálnom motíve konania sťažovateľa (o prítomnosti sexuálnej deviácie u sťažovateľa v podobe agresívneho sadizmu), ktorú načrtol prvý znalec, sa javí menej pravdepodobnou.

28. Orgány činné v trestnom konaní pribrali v trestnej veci sťažovateľa tretieho znalca z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvia psychiatrie a sexuológie. Tretí znalec v znaleckom posudku z 23. októbra 2023 bez využitia PPG vyšetrenia síce nepotvrdil predbežné podozrenia prvého znalca o možnosti prítomnosti sexuálnej deviácie v podobe sexuálneho sadizmu, konštatoval však, že sťažovateľ trpí sexuálnou deviáciou v podobe patologickej sexuálnej agresivity, ktorá podmienila spáchanie trestnej činnosti a ktorá podľa znalca súvisí s neschopnosťou sťažovateľa vytvárať primeraný partnerský a sexuálny vzťah. Znalec uviedol, že vec konzultoval so znalcami, ktorí v danej veci vypracovali znalecké posudky, a uviedol, že sa so závermi znalca psychológa stotožňuje len čiastočne. Vzhľadom na nebezpečenstvo (zo sexuologického hľadiska) pobytu sťažovateľa na slobode pre spoločnosť navrhol ochranné sexuologické liečenie ústavnou formou.

Tento znalecký posudok sa zrejme stal oporou pre Trestným rozkazom nariadené ústavné ochranné psychiatrické a sexuologické liečenie.

29. V sťažovateľovom prípade teda v rámci znaleckého dokazovania prvý znalec vyslovil u sťažovateľa podozrenie na prítomnosť sexuálnej deviácie v podobe sexuálneho sadizmu, druhý znalec komplexným posúdením aj za pomoci využitia pomocnej prístrojovej diagnostiky v podstate poprel sexuálnu motiváciu sťažovateľom spáchanej trestnej činnosti a vylúčil prítomnosť sexuálnej deviácie, tretí znalec (pribratý nad rámec odporúčania prvého znalca, kde prvý znalec odporučil pribratie znalca psychológa) bez využitia PPG vyšetrenia potvrdil prítomnosť sexuálnej deviácie, avšak iného charakteru, akú predpokladal prvý znalec. Všeobecný súd teda pri ustálení relevantného stanoviska o existencii kvalifikovanej duševnej poruchy preklenul vzájomne rozporné závery viacerých znalcov tak, že si (bez náležitého vysvetlenia) vybral jeden z troch znaleckých posudkov so vzájomne odlišnými diagnostickými závermi.

30. Preto ústavný súd za situácie, keď vzájomne rozporné výsledky znaleckého dokazovania zo základného trestného konania boli ako jediné východiskovým základom pre dotknuté rozhodovanie o osobnej slobode sťažovateľa, resp. pre posúdenie otázky splnenia prvej zo stanovených podmienok [existencia kvalifikovanej duševnej poruchy v zmysle čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru], vyslovuje pochybnosti spoľahlivosti podkladov a o tom, že spĺňali parametre požadované judikatúrou ESLP. Záver o existencii kvalifikovanej duševnej poruchy u sťažovateľa, ktorá by opodstatňovala obmedzenie osobnej slobody sťažovateľa v podobe tzv. predbežnej detencie, nebol určený na základe jednoznačných expertných podkladov. V sťažovateľovom prípade tak prvá z vymedzených podmienok prípustnosti obmedzenia osobnej slobody z titulu čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru nebola splnená.

31. Ústavný súd nad rámec poznamenáva, že sa na účely získania komplexného obrazu o sťažovateľovej veci oboznámil so znaleckým posudkom znalca z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvia psychiatrie z 28. októbra 2024 (v poradí štvrtý znalec), ktorý ho vypracoval v čase po vydaní namietaného uznesenia okresného súdu na základe iniciatívy sťažovateľa, ako aj so sťažovateľom neskoršie priloženým uznesením okresného súdu sp. zn. 39Nt/46/2024 z 12. júna 2025, ktorým bol meritórny návrh psychiatrickej nemocnice na umiestnenie sťažovateľa do detenčného ústavu zamietnutý (ďalej len „zamietajúce uznesenie o detencii“).

32. Podľa posudku v poradí štvrtého znalca sťažovateľ netrpí žiadnou duševnou chorobou v zmysle choromyselnosti, u sťažovateľa je prítomná porucha autistického spektra (Aspergerov syndróm) a porucha osobnosti, hypertýmia a psychosexuálna nezrelosť s vytesnením všetkých pre určitý vek štandardných aktivít v tomto smere. Znalec súčasne upozornil, že zistená porucha osobnosti i porucha autistického spektra je u sťažovateľa významne ovplyvniteľná psychoterapeuticko-edukatívnou starostlivosťou s prognózou získania schopnosti sociálne primerane existovať a fungovať. Uviedol, že u sťažovateľa realizoval aj kontrolné sexuologické vyšetrenie, ktorého závery konzultoval s v poradí druhým znalcom (psychológom) a dospel k obdobnému záveru, že u sťažovateľa nie je preukázaná prítomnosť sexuálnej deviácie. Podľa znalca doterajšia ochranná ústavná liečba poskytovaná sťažovateľovi v psychiatrickej nemocnici neplní svoj účel, keďže sťažovateľovi nie je poskytovaná vo forme psychoterapeuticko-edukatívnej starostlivosti. Znalec v závere konštatoval, že nevidí u sťažovateľa dôvody na nariadenie detencie, kde upozornil, že ide

o krajné riešenie určené pre nenapraviteľných, neliečiteľných, psychicky narušených jedincov, čo vzhľadom na predchádzajúce závery nie je sťažovateľov prípad.

33. Pri oboznámení sa s obsahom meritórneho zamietajúceho uznesenia o detencii neušlo pozornosti ústavného súdu, že ďalší z pribratých znalcov (v poradí piaty znalec pribratý okresným súdom v konaní o meritórnom návrhu na detenciu) negoval diagnostické výsledky, ktoré za súčasného použitia PPG vyšetrenia v kontexte celkovej anamnézy sťažovateľa získal a prezentoval druhý znalec psychológ (kde tento druhý znalec nepotvrdil u sťažovateľa prítomnosť sexuálnej deviácie). Piaty znalec v spolupráci so znalcom, ktorý pre jeho potreby realizoval u sťažovateľa PPG vyšetrenia, diagnostikoval u sťažovateľa prítomnosť sexuálnej deviácie v podobe patologickej sexuálnej agresie, konštatoval úplne nepriaznivú prognózu do budúcnosti z dôvodu nedostatočnej spolupráce v psychoterapii a úplnej nekritickosti sťažovateľa, pričom odporučil umiestnenie sťažovateľa do detencie. Okresný súd v zamietajúcom uznesení o detencii (v ktorom prijal záver o prítomnosti sexuálnej deviácie u osoby sťažovateľa) sa nevysporiadal so závermi znaleckého posudku v poradí štvrtého znalca (s poukazom na to, že dotknutý znalec zomrel a nie je možné ho vypočuť), a rozpory medzi závermi dvoch znalcov (v poradí druhý a piaty znalec) preklenul tak, že validitu PPG vyšetrenia realizovaného druhým znalcom spochybnil odkazom na výsluch interného zamestnanca psychiatrickej nemocnice (hlavný klinický psychológ). Ústavný súd považuje takýto spôsob uplatňovania zásady voľného hodnotenia dôkazov v okolnostiach veci sťažovateľa za nepatričný, keďže v prípade dotknutého svedka treba zvážiť ako relevantnú otázku jeho nestrannosť (nejde o externého experta, ale interného zamestnanca psychiatrickej nemocnice, ktorá je navrhovateľom v dotknutom konaní).

34. Ústavný súd v kontexte uvedených zistení upozorňuje, že podľa judikatúry ESLP nariadená ústavná liečebná internácia osoby ako osoby s duševnou poruchou konvenuje požiadavkám čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru len vtedy, ak je vykonávaná v zodpovedajúcom nemocničnom zariadení a tiež zodpovedajúcim režimom liečby. Preto zvolenie nevhodného liečebného programu v dôsledku chybných záverov o type duševnej poruchy dotknutej osoby má za následok „nezákonnosť“ obmedzenia osobnej slobody porušujúcu čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru.

c) „Zákonnosť“ detencie v „súlade s procesnými predpismi“ (súlad s vnútroštátnym právom)

35. Z obsahu odôvodnenia namietaného uznesenia okresného súdu vyplýva, že o vydaní predbežného príkazu na umiestnenie sťažovateľa do detenčného ústavu rozhodol okresný súd s odkazom na § 462 ods. 4 Trestného poriadku.

36. Podľa § 462 ods. 1 Trestného poriadku návrh na umiestnenie odsúdeného v detenčnom ústave môže podať prokurátor, zariadenie ústavnej zdravotnej starostlivosti, v ktorom odsúdený vykonáva ochranné liečenie, alebo riaditeľ ústavu na výkon trestu, v ktorom odsúdený vykonáva trest odňatia slobody. Ak sa návrh podáva počas výkonu trestu odňatia slobody, návrh sa musí podať aspoň 60 dní pred skončením výkonu trestu odňatia slobody, aby prvostupňový súd mohol rozhodnúť najmenej 30 dní pred skončením výkonu trestu odňatia slobody a nadriadený súd v prípade podania sťažnosti podľa odseku 3 rozhodol tak, aby po skončení výkonu trestu odňatia slobody ihneď pokračoval výkon detencie.

37. Podľa § 462 ods. 2 Trestného poriadku o návrhu podľa odseku 1 rozhoduje súd, v ktorého obvode sa vykonáva trest odňatia slobody alebo ochranné liečenie, na verejnom zasadnutí.

Pred rozhodnutím musí byť odsúdený vypočítaný; to neplatí, ak odsúdený požiadal, aby sa verejné zasadnutie konalo v jeho neprítomnosti alebo ak to jeho zdravotný stav neumožňuje a súd mu z toho dôvodu ustanoví obhajcu. Ak návrh podáva zdravotnícke zariadenie, súd rozhodne do desiatich pracovných dní. Ak súd potrebuje pre rozhodnutie znalecký posudok, rozhodne do desiatich pracovných dní od doručenia znaleckého posudku.

38. Podľa § 462 ods. 4 Trestného poriadku vo výnimočných prípadoch, najmä ak súd potrebuje na rozhodnutie znalecký posudok a nerozhodol by do skončenia výkonu trestu odňatia slobody alebo ak odsúdený v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti svojím správaním ohrozuje život alebo zdravie iných osôb, môže predseda senátu na návrh prokurátora, riaditeľa ústavu na výkon trestu, zdravotníckeho zariadenia alebo aj bez takého návrhu vydať predbežný príkaz na umiestnenie odsúdeného do detencie, ktorý musí byť odôvodnený. Pred rozhodnutím predseda senátu vypočúva odsúdeného, ak to jeho zdravotný stav umožňuje. O vydaní predbežného príkazu rozhodne predseda senátu do 48 hodín od doručenia návrhu súdu.

39. Citované ustanovenia celkom jasne definujú zákonného sudcu, ktorému je zverené rozhodovanie o predbežnom umiestnení do detencie. Ide o predsedu senátu (v sťažovateľovej veci samosudca, pozri § 10 ods. 6 Trestného poriadku), ktorý rozhoduje o meritórnom návrhu na umiestnenie do detencie. V sťažovateľovom prípade však o predbežnom umiestnení do detencie rozhodol sudca pre prípravné konanie, kde takýto postup odôvodnil okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti tým, že sa tak stalo v súlade s pravidlami určenými v rozvrhu práce okresného súdu.

40. Sťažovateľom namietaný čl. 17 ústavy zahŕňa hmotné a procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na súdnu ochranu aj v prípadoch pozbavenia osobnej slobody pri nariadení rôznych foriem ústavného ochranného liečenia, a tiež detencie. V základnom práve podľa čl. 17 ústavy je inkorporovaná aj osobitná procesná záruka, aby vo veci osobnej slobody rozhodoval zákonný sudca. Právo na zákonného a nestranného sudcu teda treba považovať za súčasť čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy v prípadoch, keď súd rozhoduje o ústavnej ochrannej liečbe a detenčnom držaní. Obdobný záver platí aj v prípade sťažovateľom namietaného práva na slobodu a bezpečnosť garantovaného čl. 5 dohovoru.

41. Ústavný súd v tomto kontexte poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej k porušeniu práva na zákonného sudcu dôjde, ak bude tento určený buď v rozpore s rozvrhom práce, alebo síce v súlade s ním, ale na základe takého jeho ustanovenia (pravidla), ktoré odporuje zákonu (I. ÚS 581/2017, III. ÚS 91/2018). Účel základného práva na zákonného sudcu sa splní, keď o práve občana rozhoduje sudca pridelený na výkon funkcie na súd toho stupňa súdnej moci, ktorý je vecne a miestne príslušný rozhodnúť, za predpokladu, že podľa rozvrhu práce ide o sudcu, ktorý je oprávnený konať a rozhodovať určitý druh súdnej agendy (II. ÚS 15/96), pričom je rozvrh práce súladný so zákonom a nadzákonnými normami.

42. Z už uvedených skutočností vyplýva, že v sťažovateľovom prípade rozhodol o predbežnom detenčnom umiestnení sťažovateľa sudca pre prípravné konanie, a to z titulu pravidla určeného rozvrhom práce okresného súdu. Je však zjavné, že toto pravidlo nie je v súlade s obsahom relevantných procesných ustanovení Trestného poriadku, ktoré zverujú rozhodovanie o predbežnom detenčnom umiestnení predsedovi senátu konajúceho o meritórnom návrhu na detenciu. Sudca, ktorý rozhodol o predbežnom detenčnom umiestnení sťažovateľa, teda nebol zákonným sudcom,

pretože bol určený podľa rozvrhu práce, ktorý v aplikovanej časti nezodpovedal relevantnej právnej úprave (§ 462 ods. 4 Trestného poriadku).

43. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti spochybňuje procesný postup okresného súdu, resp. zákonnosť jeho postupu aj v tom aspekte, keď o vydaní predbežného príkazu na jeho detenčné umiestnenie rozhodol okresný súd bez toho, aby mu umožnil realizovať jeho právo na právnu pomoc v konaní. Upozornil, že v konaní o meritórnom návrhu na detenciu predložil plnú moc udelenú na jeho zastupovanie advokátovi, tento však nebol o výsluchu vôbec upovedomený a možnosť sťažovateľa realizovať svoje právo na právnu pomoc bola tak postupom okresného súdu zmarená. Zo zápisnice o výsluchu sťažovateľa realizovaného okresným súdom pred vydaním namietaného uznesenia vyplýva, že sa sťažovateľ pri svojom výsluchu obmedzil len na vyjadrenie, že bez advokáta vypovedať nebude.

44. Európsky súd pre ľudské práva k otázke práva na obhajobu v kontexte hmotných a procesných záruk vyplývajúcich z čl. 5 dohovoru judikoval, že súdne konania o osobnej slobode nemusia mať nevyhnutne vždy rovnaké záruky ako tie, ktoré sa vyžadujú podľa čl. 6 ods. 1 v občianskom súdnom konaní alebo trestnom konaní. Je však dôležité, aby dotknutá osoba mala prístup na súd a možnosť byť vypočutá buď osobne, alebo ak je to nevyhnutné, prostredníctvom nejakej formy zastúpenia. Ak tomu tak nie je, základné záruky v konaní o pozbavení osobnej slobody poskytnuté neboli. Duševná choroba (duševná porucha) môže síce spôsobiť obmedzenie alebo modifikáciu spôsobu výkonu tohto práva, ale nemôže oprávniť oslabenie podstaty tohto práva (pozri rozsudok ESĽP vo veci Winterwerp proti Holandsku, bod 60).

45. Na tomto mieste ústavný súd považuje za potrebné upozorniť na nesprávnosť právneho názoru okresného súdu, ktorý prezentuje vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti a podľa ktorého rozhodovanie o vydaní príkazu na predbežné umiestnenie do detenčného ústavu je samostatným konaním, ktoré nijako nesúvisí s konaním o meritórnom návrhu na detenciu, vedeným pred okresným súdom, keďže ide o dočasné opatrenie, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej. Tento mylný názor okresného súdu spôsobil, že okresný súd obhajcu sťažovateľa, ktorému sťažovateľ udelil plnú moc pre jeho zastupovanie v konaní o meritórnom návrhu na detenciu, neoboznámil s úkonom výsluchu sťažovateľa realizovaného v rámci rozhodovania o predbežnom detenčnom umiestnení sťažovateľa. Konanie o návrhu psychiatrickej nemocnice na predbežné umiestnenie sťažovateľa do detenčného ústavu logicky s konaním o meritórnom návrhu psychiatrickej nemocnice na zmenu ústavnej ochrannnej liečby na detenčné držanie sťažovateľa bezprostredne súvisí, kde účelom rozhodovania o predbežnom detenčnom umiestnení sťažovateľa bolo ešte pred konečným rozhodnutím o detencii sťažovateľa upraviť dočasne pomery v záujme zamedzenia ohrozenia života a zdravia osôb v psychiatrickej nemocnici, v ktorej sa sťažovateľ nachádzal.

46. Podľa § 36 ods. 5 Trestného poriadku účinky zastupovania obhajcom nastávajú okamihom doručenia splnomocnenia alebo opatrenia o ustanovení obhajcu konajúcemu orgánu činnému v trestnom konaní alebo súdu. Plná moc udelená sťažovateľom jeho obhajcovi na účely jeho zastupovania v konaní o návrhu psychiatrickej nemocnice na zmenu ústavného ochranného liečenia sťažovateľa na liečbu v detenčnom ústave bola okresnému súdu doručená 12. septembra 2024. Sťažovateľ tak jasne prejavil vôľu uplatňovať ochranu svojich práv v rámci uvedeného konania prostredníctvom obhajcu, a to spôsobom, ktorý mu Trestný poriadok umožňuje, teda aj prítomnosťou obhajcu na úkonoch, ktorých má právo zúčastniť sa samotný sťažovateľ (§ 44 ods. 2

Trestného poriadku). Sťažovateľ navyše jasne počas dotknutého výsluchu pred okresným súdom deklaroval, že chce realizovať svoje právo na obhajobu za účasti svojho obhajcu, keď uviedol, že „bez advokáta vypovedať nebude“. Okresný súd však sťažovateľovi možnosť na uplatnenie jeho práva na obhajobu prostredníctvom zvoleného obhajcu v rámci dotknutého výsluchu v rozpore s § 34 ods. 5 Trestného poriadku, keď obhajcu o úkone vopred neupovedomil, neposkytol.

47. Čiastkové závery ústavného súdu o porušení garancie rozhodovania sťažovateľovej veci zákonným sudcom, ako aj jeho práva uplatňovať ochranu svojich práv prostredníctvom zvoleného právneho zástupcu vedú ústavný súd k záveru, že pozbavenie osobnej slobody na základe namietaného uznesenia okresného súdu nebolo v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z Trestného poriadku (vnútroštátnym právom), teda ani v súlade s účelom obmedzenia osobnej slobody podľa čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru.

d) k vylúčeniu svojvôle pri obmedzení osobnej slobody (princíp primeranosti a kvalita odôvodnenia rozhodnutia o „držaní“)

48. Návrh na predbežné rozhodnutie o umiestnení sťažovateľa do detencie predložený okresnému súdu 11. októbra 2024 odôvodnila psychiatrická nemocnica podľa vyjadrenia okresného súdu tvrdeniami o poruchách správania sťažovateľa, opakovaných atakoch zdravotníckeho personálu a egocentrickosťou jeho osobnosti bez prítomnosti vyšších citov s manipulatívnymi sklonmi. Ústavný súd sa s obsahom predmetného návrhu podrobne oboznámil a zistil, že psychiatrická nemocnica v ňom dôvodila tvrdeniami, že sťažovateľ v rámci výkonu ústavného ochranného liečenia opakovane ohrozuje život alebo zdravie iných osôb (najmä spolupacientov), čo ju viedlo k podaniu meritórneho návrhu na detenciu, od ktorého podania dochádza u sťažovateľa opakovane k poruchám správania. Konkretizovala, že v aktuálnom týždni bola „opakovane atakovaná zdravotná sestra za účelom dosiahnutia telefonického bližšieho kontaktu, po ráznom upozornení primárkou kliniky o nevhodnosti prekračovania hraníc a nutnosti rešpektovania režimu, sa pacient zdrav. sestry v prítomnosti matky pri odovzdávaní na návštevu vyhrážal pomstou /všetky poruchy správania zadokumentované v zdravotnej dokumentácii/“. V závere uviedla, „že u pacienta nie je možné naplniť účel ústavnej ochrannej liečby – dominuje anetická, rigidná, egocentrická osobnosť, s autistickými rysmi, bez vyvinutých vyšších citov, absencia empatizácie, manipulatívny. PTS intervencie bez efektu vzhľadom k osobnostnej výbave /bližšie vid' príloha – odborný posudok/“.

49. Sudca pre prípravné konanie v namietanom uznesení zdôvodnil záver o vydaní predbežného príkazu o umiestnení sťažovateľa do detenčného ústavu odkazom na obsah návrhu, kde uviedol, že „u obvineného prichádza k poruchám správania, bola atakovaná zdravotná sestra a to opakovane. U pacienta nie je možné splniť účel nariadenej liečby, dominuje anetická rigidná egocentrická osobnosť, bez vyvinutých vyšších citov, je manipulatívny.“. Po citácii § 462 ods. 4 Trestného poriadku konštatoval, že po vykonanom výsluchu sťažovateľa, oboznámení sa s návrhom zdravotníckeho zariadenia, ako aj so spisovým materiálom dospel k záveru, že skutočnosti uvedené v návrhu napĺňajú dôvody na rozhodnutie o vydaní predbežného príkazu na umiestnenie sťažovateľa do detenčného ústavu.

50. Ako už bolo uvedené, meritórny návrh psychiatrickej nemocnice na umiestnenie sťažovateľa do detenčného ústavu sa opiera o § 81 ods. 4 Trestného zákona, ktorý zakotvuje fakultatívnu možnosť umiestnenia do detencie na základe odborného lekárskeho posudku v prípade súčasného

splnenia troch hmotnoprávných podmienok (výkon ochranného liečenia v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti u páchatel'a, ktorý spáchal trestný čin zo sexuálneho motívu, nesplnenie účelu ochranného liečenia a hrozba opakovania spáchaného činu alebo obdobného činu v budúcnosti). Do úvahy prichádza z teoretického hľadiska tiež detenčné umiestnenie podľa § 81 ods. 3 Trestného zákona, podľa ktorého môže súd na základe odborného lekárskeho posudku rozhodnúť o umiestnení páchatel'a do detenčného ústavu aj vtedy, ak páchatel', ktorého pobyt na slobode je nebezpečný z dôvodu duševnej poruchy, ktorá nie je len prechodná, vykonáva ochranné liečenie v zdravotníckom zariadení a svojím správaním ohrozuje život a zdravie iných osôb. Nadväzujúci § 82 ods. 1 Trestného zákona jasne definuje účel detenčného umiestnenia páchatel'a, keď cieľom detencie je zabrániť páchatel'ovi v ďalšom páchaní trestných činov a činov inak trestných (pri nepríčetných páchatel'och), a to prostredníctvom osobitného liečebného režimu praktizovaného v detenčnom zariadení za súčasnej dôslednej izolácie páchatel'a od spoločnosti. Úlohou detencie podľa § 81 ods. 3 Trestného poriadku je jednak ochrana spoločnosti pred nebezpečnými páchatel'mi postihnutými kvalifikovanou duševnou poruchou, ale aj ochrana osôb nachádzajúcich sa priamo v zdravotníckom zariadení, kde takýto páchatel' vykonáva ústavné ochranné liečenie. V prípade detencie podľa § 81 ods. 4 Trestného zákona je účelom detencie páchatel'a ochrana spoločnosti pred nebezpečnými sexuálnymi agresormi postihnutými patológiou, ktorú sa nepodarilo eliminovať prostredníctvom psychiatrickej a sexuologickej ústavnej liečby.

51. Nadväzujúci § 462 ods. 4 Trestného poriadku upravujúci predbežné umiestnenie odsúdeného páchatel'a do detenčného ústavu (teda umiestnenie predbežného charakteru predchádzajúce meritórnemu rozhodnutiu o umiestnení do detencie) jasne akcentuje výnimočnosť takéhoto kroku, ktorý by v prípade sťažovateľa mal byť odôvodnený závažným a nebezpečným správaním odsúdeného páchatel'a v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti, ktorým ohrozuje život alebo zdravie iných osôb.

52. Namietané uznesenie okresného súdu by malo obsahovať jasnú a konkrétnu špecifikáciu skutočností vypovedajúcich o veľmi závažnom a nebezpečnom správaní sťažovateľa, ktorým bezprostredne ohrozuje život a zdravie iných osôb v prostredí liečebného zariadenia. Pod takýmto závažným správaním treba rozumieť úmyselné konanie, ktoré je bezprostredne ohrozujúce, pre život a zdravie iných osôb doslova nebezpečné. Popis skutočností takéhoto charakteru však odôvodnenie namietaného uznesenia neobsahuje. Lakonické odôvodnenie namietaného uznesenia obsahuje v rozsahu asi troch viet iba strohé a všeobecné tvrdenia o poruchách správania a o opakovaných atakoch zdravotnej sestry bez bližšej konkretizácie. Vychádzajúc z obsahu návrhu psychiatrickej nemocnice na vydanie predbežného príkazu na detenčné umiestnenie sťažovateľa a zohľadniac znalecký posudok v poradí štvrtého znalca a zamietajúce uznesenie o detencii, ústavnému súdu sa javí, že skutočným motívom zdravotníckeho zariadenia mohla byť skôr snaha zbaviť sa tzv. „problémového pacienta“, ktorý je v konflikte s režimovými pravidlami zdravotníckeho zariadenia a má problémy s rešpektovaním jeho autorít. Ústavný súd s prihliadnutím na povahu detencie ako prostriedku *ultima ratio*, určeného pre ochranu spoločnosti pred zvlášť nebezpečnými agresormi a na zákonom akcentovanú výnimočnosť kroku uvalenia tzv. predbežnej detencie (predbežné detenčné umiestnenie bez aktuálneho lekárskeho posudku), je toho názoru, že odôvodnenie namietaného rozhodnutia je neakceptovateľné a kvalifikovateľné ako ničím neospravedlnený zásah do práva sťažovateľa na osobnú slobodu.

53. Z čiastkových záverov, ku ktorým ústavný súd pri podrobnom preskúmaní sťažovateľovej veci dospel, vyplýva, že pri rozhodovaní o pozbavení osobnej slobody sťažovateľa núteným držaním v predbežnej detencii neboli dodržané procesné požiadavky vnútroštátneho práva (zákonný sudca a právo na obhajobu prostredníctvom zvoleného obhajcu), a teda toto rozhodovanie nemožno považovať za súladné so zákonom, nebola splnená podmienka ustálenia existencie kvalifikovanej duševnej poruchy u sťažovateľa na základe jednoznačných a spoľahlivých expertných záverov a nebola splnená ani podmienka vylúčenia svojvôle pri rozhodovaní o sťažovateľovej osobnej slobode. Spôsob uplatnenia právomoci okresného súdu, ktorý nedodrжал vymedzené požiadavky požadované ustálenou judikatúrou ESĽP, nie je zlučiteľný so základným právom sťažovateľa na osobnú slobodu zaručeným čl. 17 ods. 1 ústavy, ani s jeho právom na slobodu a bezpečnosť zaručeným čl. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru. Preto ústavný súd dospel k záveru o porušení označených práv sťažovateľa namietaným uznesením okresného súdu (bod 1 výroku nálezu).

54. Keďže jednotlivé procesné záruky, ktoré sú obsahom ďalších sťažovateľom namietaných čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 2 a čl. 38 ods. 1 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru a tiež čl. 47 a čl. 48 ods. 2 charty, sú súčasne inkorporované v špeciálnych ustanoveniach čl. 17 ods. 2 ústavy a č. 5 ods. 1 písm. e) dohovoru aplikovateľných pre rozhodovanie o osobnej slobode jednotlivca, pričom ústavný súd konštatoval ich porušenie, nepovažoval za potrebné zaoberať sa duplicitne sťažovateľom formulovanými námietkami porušenia označených článkov ústavy, listiny, dohovoru a charty. V uvedenej časti preto ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

V.

Zrušenie rozhodnutia

55. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody, takéto rozhodnutie zruší. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie. Podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Vzhľadom na skutočnosť, že došlo ku konštatovaniu porušenia práv sťažovateľa, bolo v zmysle právnej úpravy nevyhnutné namietané uznesenie okresného súdu zrušiť (bod 2 výroku nálezu). Keďže o obmedzení osobnej slobody predbežným detenčným umiestnením možno rozhodovať iba *pro futuro*, nie za dobu minulú, neprichádza do úvahy vrátenie veci sťažovateľa okresnému súdu na nové konanie. Z tohto dôvodu ústavný súd v tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Finančné zadost'učinenie

56. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie ústavnej sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov

sa ho domáha. Zohľadniac mimoriadnu závažnosť zásahu do práv sťažovateľa, ústavný súd považoval za dôvodné navýšiť satisfakciu pre sťažovateľa aj prostredníctvom finančného zadost'učinenia. Preto v uvedenej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyhovel a priznal mu finančné zadost'učinenie v ním požadovanej výške 5 000 eur (bod 3 výroku nálezu).

VII. Trovy konania

57. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať aj náhradu trov konania pred ústavným súdom. Ústavný súd v zmysle § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovateľovi priznal náhradu v sume 1 331,33 eur. Priznaná suma pozostáva z odmeny za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti v roku 2024, vyjadrenie k stanovisku okresného súdu v roku 2025) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) pri tarifnej odmene za jeden úkon právnej služby v roku 2024 v sume 343,25 eur a režijnom paušále ku každému z nich po 13,73 eur a za jeden úkon právnej služby v roku 2025 v sume 371 eur a režijný paušál 14,84 eur so zohľadnením skutočnosti, že právny zástupca sťažovateľa je platcom DPH (bod 4 výroku nálezu).

58. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2025

**Luboš Szigeti
predseda senátu**